

IRODALOM.

Bölony Vilmos : „Prófétáljatok.“ Egyházi beszédek. Sz.-Udvarhely. 1925. Globus-könyvnyomda. 87. l.

Bölony Vilmos sz.-udvarhelyi lelkész, akit folyóiratunkból ismernek olvasóink, 15 egyházi beszédet bocsátott nyilvánosságra. Szeretnénk a beszédekkel egyenkint foglalkozni, mert megérdemelnék a fáradságot. A tárgyilagos kritikát is megbírnák. Azonban a rendelkezésünkre álló tér szűk. Ezért csak általánosságban számolunk be észrevételeinkről.

Mindenek előtt jólesően állapítjuk meg, hogy irónak vannak beszéd-témái és a témáknak megfelelő gondolatai. Beszédei nem üres szalma cséplések, hanem mindenik egy-egy súlyos kéve, amelynek van magva. Gondolatai a magasban szárnyalnak s beszédeivel a legtöbbször elvi kérdéseket tisztáz és problémákat igyekszik megoldani. Egyfelől ebben találjuk a magyarázatát annak, hogy nem elég közvetlenek. A kor hangulatát tükrözik vissza, de nagy általánosságban mozognak. Már pedig az egyházi beszédnél egyik főkíváncsi, hogy tisztán mutasson rá a célra, melyet elakar érni. Az mindenik beszédből kiérzik, hogy a jelenvaló rossz világ helyébe egy szebb, jobb és eszményibb világot akar. És ez a szándéka, ez a törekvése minden elismerést megérdemel. Azonban e cél eléréséhez olyan egyetemes eszközökre mutat rá, amelyek így az egyes embert érintetlenül hagyják. Már pedig az egyének javulása nélkül nehezen fog a társadalom megjavulni. Bölony a prófétai szó varázsával egy csapásra szeretné újra teremteni ezt a megbomlott világot.

Egy pár beszédben súlyos szerkezeti hibát találunk. Így az év utolsó vasárnapi beszédben a 45-ik lapon. A beszéd címe : „Minden mulónak mulhatatlanja.“ Már a cím érthetetlen. Isten örökkévalóságát világosabban is ki lehet fejezni. De nagyobb hiba az, hogy a bevezetésben tulajdonképpen kifejti a tárgyat. Eléri a beszéd legmagasabb pontját. Azután gondolataival mind

alább száll s így nincsen meg a kellő fokozat. Sokkal logikusabb s a hallgatók figyelmének ébrentartására sokkal alkalmasabb útnak gondolnók azt, ha a beszéd az emberi mulandóság festésével kezdődne, amivel itt a tárgyalás kezdődik s azután jönne rá arra, amit a bevezetésben mond el. Ugyanez az eset áll fenn az 59. lapon: „A ker. munkás eszménye“ c. beszédben. Itt is már a bevezetésben elmondja a jó munkára vonatkozó gondolatait s azután szól a ker. munkás eszményéről. Ezért nélkülözi a beszéd az egységet és kerektséget. Az 52. lapon: „Béke a vallások között“ c. beszédben pedig két bevezetés van. Egyikben elmondja az alapige keletkezésének külső körülményeit, a másikban tartalmi magyarázatát adja s azután fejti ki a vallási egyenletlenség káros következményeit. Meggyőződésünk szerint bármelyik bevezetés elhagyásával hatásosabb volna a különben szép gondolaton felépülő beszéd.

Még a beszédek irányáról szeretnénk valamit elmondani. Az egyházi beszédeknél a lehető világos és könnyű irányra kell törekednünk. Azok elmondása közben nincsen ideje a halgatóságnak afölött gondolkozni, hogy mit is akar evel mondani a szónok. Olvasás közben meg-meg állhatunk s elmélkedhetünk, de beszéd közben a homályos mondatok bármilyen szépen hangzanak is, de nyomtalanul elfutnak. És a Bölöny beszédeiben sok van ilyen hely, ami alaposabb meggondolást igényel, amit pedig sokkal világosabban és természetesebben is kilehetne fejezni. Csak egy párra mutatunk rá ez alkalommal. Mindjárt az első új évi beszédben az 5-ik lapon, a jelen nyomoruságait festve, így szól: „A földet még nem világította meg soha ily *sáppadt ragyogás*, mintha az egész végtelenséget az emberiség sáppadt homloka világítaná be.“ Vagy pedig a tavasz című, különben nagyon kedves és hangulatos elmélkedésben, milyen zavaró egy ilyen mondat: „Sokan azt mondják, az ember fejlődése a szebb, jobb idők felé, az erőszakosan fölébresztett emberi öntudat, mely félelemmel és elragadtatással eszmél magára, — vagy az ember boldogtalanságának tisztán, csendesen és mégis nagyméretűen való viselése lesz a mi tavaszunk, mikor a nagyság tudata a boldogtalanságban lesz a boldogságunk, az lesz a szép, ha az emberek belevesznek az ő gyönyörű boldogtalanságukba“ (9—10. l.) Ugyancsak ehhez hasoló az „Örökélet“ c. beszédben a 13-ik oldalon „Az a mélységes hit stb.“ kezdetű mondat. És ezeket még szapo-

ríthatnók. Ellenben milyen szép ugyancsak a fenti beszédben a 15-ik oldalon a szeretetnek mesteri leírása! Miért nem lehetne mindig ilyen hangnemből írni? Miért kell állandóan rémes villámokat szórni s ágyuval lövöldözni?

A Bölöny irányának még egy másik hibájára is rá kell mutatnunk s ez az idegen szavak tulságos használata. Így pld. a „Halhatatlanság” c. beszédben (17—22. l.) harmincöt idegen szó fordul elő. És pedig ilyenek: realiztikus, fantázia, geocentrikus, antropocentrikus, X sugár, metafizika, kozmológia, perspectiva, reflex, labirint, ariadne fonal, atom, retorta, molekula, substántia, energia, productum, odyssea. Ha még ehez hozzávesszük azt, hogy ugyanabban a beszédben a következő nevek fordulnak elő: Michael Angelo, Hamlet, Kopernikus, Darwin, Büchner, Schopenhauer, Haeckel, Göthe, Spinoza — megállapíthatjuk, hogy ez a beszéd inkább tudományos értekezés, mint a mi hallgatóságunk előtt elmondható egyházi beszéd. Mennyivel más mindjárt a következő, áldozócsütörtöki beszéd, amelynek címe: „Az eszmei halhatatlanság ünnepe”, leszámítva az első egyoldalos mondatot, amelyet Castelártól idéz. Ez a beszéd egyike a legszebbeknek.

Általában mondhatjuk, hogy Bölöny sokat olvas, sokat gondolkodik és szép gondolatokat termel. Kár, hogy gondolatait dagályos irányával nehezen hozzáférhetővé teszi, Megjelent kis könyve is olyan mint a bánya, hol sziklákat kell repeszteni, hogy a nemes érchez jussunk. De mindenesetre megérdemli a fáradságot. És ha irányában nagyobb világosságra törekszik s az idegen szavak használatában mérsékli magát, még sok értékes gyakorlati dolgozatot várhatunk tőle. V.

„Unitárius Szószék.” Szerkeszti: Balázs András. XX. kötet, 1—4. sz. 179 l.

Ez a máskor negyedévenként megjelenő folyóirat, mely a lelkész kör tulajdona, a folyó évben egy kötetben jelent meg s lelkész kör határozat folytán hozta a Sz.-Keresztúron 1925. szept. 1—3 napjain tartott lelkészi továbbképzőn elhangzott beszédeket és felolvasásokat. Vannak benne gyakorlati és tudományos dolgozatok. Az utóbbiak közlésére nézetünket folyóiratunk más helyén mondjuk el. Ami az egyes dolgozatok tartalmi részét illeti, arra nézve az alábbi megjegyzéseink és észrevételeink vannak:

Kovács Lajos szépen fejt ki a lelkészi továbbképző célját,

amit rövidesen ebben a pár mondatban fejez ki: „A tudásban haladni s az életben gyakorlatiasabbá lenni akarunk.” „A hitvilágában gyakorlati érvényesülés nélkül a tudomány holt tőke.” E pár mondat reá világít lelkészképzésünk hiányára, amit aligha lehet továbbképző segítségével pótolni.

Ütő Lajosnak „A templom szolgái” című imádsága és egyh. beszéde igen találó alapigéből kiindulva, helyesen és lelkesen fejt ki a lelkész hivatását, ami abban áll, hogy lelke hitével, szíve szeretetével és nemes gondolkodásával táplálja az oltár tüzeit. Kár hogy igen sok idegen szót használ s mondatfűzései is kívánni valót hagynak fenn.

Sándor Gergely désfalvi lelkész az „Ötödik parancsolat” címen tartott imádsága és biblia magyarázatában az erkölcsi javak kiváló értékét hangsúlyozza, ami manapság annyira hanyatlóban van, s amit hangsúlyozni talán soha sem volt időszerűbb, mint ma.

Biró István a tengeren utazó Jézus és tanítványai képével buzdít bizalomra és kitartásra a fejünk felett zúgó viharok közben „Bizzatok” c. lelkes egyh. beszédével.

Keresztesi Dénes „Örhelyeken” című egyh. beszédében súlyos igazságokból, erőteljes mondatokkal építi föl az eszményi lelkipásztor képét. Egyike a legsikerültebb beszédeknek.

A tudományos dolgozatok sorát *dr. Kiss Elek*-nek „Az Ó-testamentum értékeiről” című tanulmánya vezeti be. A fogság előtti és a fogság utáni irodalmi termékeket ismerteti s mai nehéz helyzetünkben az ótestamentumot, mint az élet iskoláját állítja a hallgatóság elébe. Ezen kívül „Unitarizmus és összehasonlító-vallástudomány” című dolgozatával gyarapítja a kötet tartalmát, amelyben különösen az „unitarizmus” fogalomnak adja érdekes magyarázatát.

Csifó Salamon „Főbb jellemvonások a kereszténység történetében a hegyi beszédőtől az első század végéig” című tanulmányában szól a vallás erejéről, az idő teljességéről, a messiási várakozásokról, a hegyi beszédéről, a Messiás és Krisztus fogalmáról és a Pál apostol teológiájáról. Nem annyira történelmi, mint hittani dolgozat. A cím után ítélve, valami mást várnánk. Azt, hogy a kereszténység, mint egy új történelmi hatalom, minő belső és külső fegyverekkel indult neki a világ meghódításának? Miben volt ereje és gyöngesége? Minő akadályokba

ütközött s miképpen győzte le azokat, vagy azok miképpen térítették el eredeti eszményeitől?

Benczédi Pál, Heinrich Weinel jénai egyet. tanár, „A németországi vallásos élet jelen állása és legfontosabb irányzatai“ című tanulmányát magyarra fordítva, hű képet adott a németországi vallásos élet jelen forrongásairól.

Gálfi Lőrincz „A Krisztustan a húszadik században“ című alapos, mélyreható s szigorúan a tárgy körül mozgó tanulmányában rámutat a lélektani, a mythologiai és eschatalogiai iskolák ama kísérleteire, amelyekkel a Krisztus fogalmát magyarázni próbálták. Megelőzőleg pedig ismerteti a szabadelvű prot. teológusoknak Jézusról való felfogását, akik általában vagy megegyeznek, vagy közel járnak az unitárius felfogáshoz. Kár, hogy az író a különböző teológusok felfogásának ismeretése mellett a saját nézeteit elhallgatja s azokra csak következtetni tudunk az elmondottak alapján.

Dr. Varga Béla „A modern vallásbölcselet problémáit“ ismerteti részben *Scholz Henrich*, részben *Brunner Emil* hasonló irányú művei alapján. Megismerjük e terjedelmes és könnyen áttekinthető tanulmányból a vallás és filozófia viszonyát, a vallás subjektív és objektív alkotó részeit, a vallás és erkölcs, valamint a vallás és esztétika egymáshoz való viszonyát. Olvasása termékenyítőleg hat a lélekre.

A gyakorlati irányu dolgozatok között első helyen van *dr. Boros György*-nek „A múlt és jövő unitárius vallása“ c. előadása. Talán helyesebb lett volna a múlt és a jelen unitárius vallása, vagy az amerikai és magyar unitarizmus címet adni neki a tartalma után. Nehezen áttekinthető s a célja sem elég világos. Míg „Missionk“ című dolgozatában világosan tüzi ki a célt fajunk és egyházunk védelmében s népünk meghódításában.

Marosi Márton „Hitéletünk elevenítése“ c. szépen és értelmesen megírt dolgozatában megállapítja, hogy elveszítettük a néplelekkel való kapcsolatot, aminek helyreállítása céljából kívánja a lelkészi karban a testületi érzés kifejlesztését, a templomoknak a néppel való megkedveltetését és vallásos tárgyú olvasmányok terjesztését. Mindezek szükségesek, de csak olyanok, mint az orvosság. Magát a népet kellene valamiképpen megmozgatni s a belső vérkeringést megindítani.

Keresztesi Dénes „Liturgiánk reformja“ c. dolgozatában

elég mélyen belenyul a kérdés lényegébe s istentiszteleteinken, valamint egyh. szertartásainkon végig vezeti az általa szükségesnek látott javításokat. A nélkül, hogy az egyes javasolt reformokhoz hozzászólánánk, megállapíthatjuk, hogy itt is az a hiba, hogy jóformán az egész istentisztelet és szertartások alatt a gyülekezet passzív szerepre van utalva. A hiveket kellene erőteljesebben bevonni. Ezt a kérdést felszínen kell tartani.

Antónia Mihály „A gyülekezeti fegyelem” című tanulmánya, gondos és lelkiismeretes munka, amely kiterjed a kérdés minden ágára. Azonban az előadott apró esetek azt mutatják, hogy egy okos és tappintatos lelkipásztor a meglévő egyházi keretek között is megtalálja a módját annak, hogy hivei között rendet és fegyelmet tartson.

Végül a „Szemle” rovatban *Benedek Gábor* „Hogyan lehet valaki jó prédikátor?” címen értekezik. Értekezését nem a lelkesítő továbbképzőn, hanem a teol. akadémiai ifjúság előtt tartotta. Sok okos és megszívlelni való, jó tanácsot ad az ifjúságnak, amelyeknek megszívlelése és betartása közelebb viszi a célhoz a leendő papokat.

Ez a legújabb „Szószék” változatos és gazdag tartalma, amelynek egybeállítására *Balázs András* szerkesztő gondosságát dicséreti. De ismételten hangsúlyozzuk, hogy mi e folyóiratunkban első sorban gyakorlati, egyházi dolgozatokat szeretnénk olvasni.

V.

Dr. Kiss Elek: „Unitárius Hit- és Erkölcsstan a nagyközönség használatára.” Kolozsvár, 1925. Corvin nyomda. 35 l.

Amint a cím mutatja, a mű két részből áll: hittan és erkölcsstanból. Szerző bevezetésében a bibliát tekinti alapnak, amelyen mind a hit-, mind az erkölcsstant fölépíti, aminthogy az unitárius hit- és erkölcsi elvek általában onnan sarjadzanak. Egy másik szempont, amely a szerzőt vezeti a népiesség, mert hisz művét a nagyközönség számára írta. Bár nem hivatkozik lépten-nyomon a bibliára, mégis megállapíthatjuk, hogy az első szempont igen sikeresen van keresztül vive, különösen a mű első felében. Azonban a második szempont, t. i. a népiesség már nem annyira sikerült, amit annak tulajdonítunk, hogy igen magas kérdéseket és nagy problémákat vet fel, amelyekre nézve még a teológiai tudományok sem tudnának határozott feleletet adni. Mi a hit? Ki az Isten? Mi az isteni tökéletesség? Mi az ember? Mi az emberi akarat? Mi a bűn? A lélek birodalmáról? Gondolatunk szerint ezeket a nagy kérdéseket egy 17 oldalas hittan keretében nem lehet a nagyközönség előtt kellően tisztázni. Ezért van, hogy szerző sem adhat kielégítő megoldásokat.

Igy pl. Mi a hit? — erre a kérdésre azt mondja: „Lelkünk az általunk meg nem ismerhetőt hiszi s e hitünk kapcsol minket Istenhez.“ „A lélek hitével lát.“ Tehát „A hit Isten-ismeret.“ Szerző maga is érzi, hogy minő súlyos feladat elé állította önmagát. Ezért gyakorlati példákkal igyekszik szemléltetni a nagy, elvont kérdéseket. Azonban ezek a példák nem ütnek a szeg fejére, hanem inkább a figyelmet elvonják a kérdés igazi megoldásától. Így, amidőn felteszi a kérdést: „Ki az Isten?“ Erre azt várnók, hogy Isten lényét magyarázza meg. E helyett szól Istennek a természetben s az emberi életben megnyilatkozó gondviseléséről. Így a kérdés felvan téve, de a felelet egész más irányba vezet. Sokkal találőbb lett volna a fejezet címéül Isten gondviselését írni, mert tényleg erre kapunk feleletet. Ugyancsak így vagyunk evvel a kérdéssel is: „Mi az emberi akarat?“ Emellett a hittani részben nélkülözzük az unitárius hittannak a közép-pontját, a tengelyét: az Isten egységének a kifejtését, s azt csupán egy közbevetett mondatban találjuk meg. Pedig ez a kérdés egy külön cikket is megérdemelt volna.

A mű második része az erkölcsstan 13 oldalon. Itt miután kifejti, hogy mi az erkölcs és mi az erkölcsstan, azután szól a családi, egyházközségi, községi, faji és nemzeti erkölcsről. Az erkölcsnek ezt a széttagolását nem tartjuk szerencsésnek. Erkölcs csak egy van. És felfogásunk szerint nem az erkölcsi elvek igazodnak az élet külső viszonyaihoz, hanem megfordítva, a külső viszonyoknak kell az erkölcshez, mint normához alkalmazkodni. Ezért sokkal szerencsésebbnek tartanók a kérdésnek olyan fogalmazását, hogy milyen az erkölcsös ember élete a családban, az egyházközségben, a községben stb. Annál is inkább, mert szerző is tulajdonképpen ezen az elvi állásponton van s fejtegetései végeredményükben ezt a célt szolgálják. „Az egyén erkölcsi teendői“ címen is kapunk a testre és lélekre vonatkozó általános utasítást; de sokkal közvetlenebbnek találók, ha az egyes egyéni erényeket és bűnöket is valamiképpen felsorakoztatva látnók.

Amidőn készséggel elismerjük a lelkes és szorgalmas írónak fáradhatatlan munkásságát és irodalmi téren hozott többrendbeli áldozatát: nem hallgathattuk el ezeket az észrevételeket. Annál inkább, mert tudtunk szerint a mű új kiadás előtt áll s így alkalma van az írónak arra, hogy megjegyzéseinket esetleg figyelembe vegye, ami által hitünk szerint értéke, amely így is elvitathatatlan, csak növekedik.

„Megnyilatkozásunk helye.“ (Urvacsoraosztási agendák).
 Irta: *Útő* Lajos unitárius lelkész. Székelykeresztur. 1926. Szabó Kálmán Cristur (Székelykeresztur).

E könyv rövid bírálati ismertetésénél előrebocsátom, hogy a haladást, az újdonságot, modernséget, az egyéni megnyilatkozást stb. mind szeretem, tisztelem, ha az a kívánt célt kellően

tudja szolgálni. Semmitsem tudok elítélni csak azért, mert új, modern vagy egyéni, ha az a kívánalmaknak megfelel.

Nagy érdeklődéssel olvastam át a fenti című agendás könyvet, melyből többet az „Unitárius Szószék” füzeteiből ismertem. Érdekelt, hogy miért ez agendás könyv címe „Megnyilatkozásunk helye”? Hiszen egy lelkész számára nemcsak az úr-asztala a megnyilatkozás helye, hanem a templomi szószék, a házasságkötés, keresztelezés, temetés mind erre való helyek!

Megtaláltam a magyarázatot. Ugy jártam e könyvvel is, mint a Nyíró József „Jézusfaragó ember” című kötetével. Miért e cím? Azért, mert van benne egy ilyen című elbeszélés, a melynek a címe úgy látszik az írónak legjobban tetszett s ezért adta a kötetnek azt a címet.

Igy járt Utó Lajos lelkész is. Neki is megtetszett Wilde sóhajtása: „Csak annyiban élünk, a mennyiben megnyilatkozunk” s ezen mondásból alakítja ki, hogy megnyilatkozásunk helye az úr asztala. Ezen egy „agenda” címéből kapta az egész kötet a címet.

Az alapgondolat, az eszme a legtöbb agendában ügyes, szép. De a köntös, a ruházat, melybe öltözteti igen cifra, igen mai városi divatszerinti. Leírói, festői, színezési értéke nagy van, de ha arra gondolunk, hogy nagyobb %^o-ban egyszerű Akvillák és Priscillák kellene egyszeri hallásra lelki indítást merítsenek ezekből, meg kell állapítanunk, hogy ez túlmerész kívánság,

Egyszerű jelentőségű evangéliumi tárgyak, események olyan mesterkélt mondatokban jutnak kifejezésre, hogy olvasás közben is idő és utángondolás kell a megértésre. Egyszeri hallásra pedig lehetetlen.

Csodálkozom az olyan írón, ki olyan szép ismeretkörrrel, írói készséggel rendelkezik, mint Utó Lajos, hogy miért zárja el magát szándékosan hallgatósága szív és értelem világától s bizonyos keleti bűvkörrel miért veszi körül magát?!

Ezek az agendás leírások, vagy leírásos agendák szép keleti színekkel, modern költőiséggel megrajzolt alkotások, egyéni megnyilatkozások, de távol állanak a mi hallgatóságunk gondolatvilágától, távol attól a céltől, melyet a mi urvacsorai agendáink hivatva voltak és vannak szolgálni!

Számomra olyan ez a könyv, mint egy virágágyásban nagyobb tömegben viruló egyszínű virág. Gyönyörködtet. De ha 1--2 szarát leszakítok és külön nézem, már nem olyan szép és tetsző. Ezek a megnyilatkozások is egymásután elolvasva szépek, érdekesek, de ha egyenként bírálgatva olvasom és elgondolom, hogy ezek gyakorlati használatra szánt „urvacsora osztási agendák” akarnak lenni, akkor azt kell mondjam, hogy ezen céltől messze állnak.

A történeti és logikai valóságot is lehetőleg meg kellene közelítse s nem volna szabad annyira elkalandoznia, mint „Az örök párbeszéde” című leírásban, hol beszélgetti végig az örö-

ket s az utolsóelőtti mondatban azt mondja: „Az örök párbeszédéből mi az igaz (?) nem tudjuk, de hogy a husvét az eszmék örökéletét hirdeti, azt vallom és hirdetem.“ Vagy igaz az örök párbeszéde s akkor abból következtetek az eszmék örökéletére, vagy nem igaz s akkor hamis alapra nem építek, mert erősséget, bizonyítékot nem hozhatok ki abból. De illuzorius lefolytatni egy párbeszédet úgy, hogy a végén azt kiáltsam a hallgatóságnak: Nem tudom mi igaz abból, a mit elmodtam de...

Milyen a kívánalomnak megfelelő jó agenda?

Olvassa el kérem az érdeklődő, az író „Rabboni“ című leírását és hasonlítsa össze Péterfi Dénes hasonló tárgyú (V. sz.) agendájával, meglátja mennyire igazán agenda ez s milyen személy, testalkat, magaviselet stb. leírás az Útő!

Midőn az író kiváló tehetségét, szorgalmát törhetetlen igyekezetét elismerem s szép invencióiért, alapgondolataiért üdvözlöm, arra kérem, hogy inkább igyekezék belehelyezkedni az evangelium egyszerű, de fenséges környezetébe. mint azt kiforgatni a maga valóságából.

Megérthető, átérthető mondatokra, gondolatokra, eszmékre van inkább szükségünk, mint rébuszokra! ij.

Albert Iván: Száradt szirmok. Nagyenyed 1926. Megkapóan kedves gondolat szülte ezt a verskötetet. A kolozsvári unitárius Alma Mater találkozóra hívja egykori diákjait. A vén diák emlékezetében csak úgy fölrajanak a régi jó kollégiumban töltött idők, az önképzőkori merész szárnypróbálgatások, az első sikerek, a Szép Mátrai Laura asszony jutalomjátékára irt lángoló versek, a fáklás zenék, a nyomdafestékben beteljesedő dicsőség, az Akadémia koszoruja, mely Krizának szólt ugyan, de az unitárius diákokat avatta föl a magyar litteratura számottevő bajnokáivá, a Remény II. kötetének megjelenése, melyet Albert Iván VIII. gimnázista diák a diákság akkori vezére (1870—1.) rendez sajtó alá s lát el egy másik nagy művésznőhöz irt ajánló verssel... Szédületesen szép, gyönyörű emlékek. Ma már csak Száraz Szirmok az egykori diáknak, de beszédes irodalomtörténeti dokumentum nekünk, finom lélekre valló kedves ajándék az ünneplő Alma Maternek, a vén diák hatás nélkül nem maradó lelki ölelkezése az öreg kollégium ifju reménységeivel. A verseket benne csak ilyen szempontból szabad nézni, ámbár ezekben a félszázadnál tovább sárguló szirmokban mintha ma is több élet és igazabb poezis lüktetne, mint sok ifju titán nekigajdult borzas erőlködésében. A műfordítások közt is sok figyelemreméltó van. Szinte sajnálni lehet, hogy az élet a tehéséges ifjut már akkor más vágányba terelte. Csak az a vigasztaló, hogy máshova is, mindenüvé ember kellett a gátra s az öreg Alma Mater hajdan is annak örült, mint ma, hogy csemetéiből mindenüvé jusson. S mindenüvé a legjobb és legaraválóbb. (P. M.)

Fülöp József: Vergődik, lázadoz a lelkem. Versek. Szeged 1925. 62. l. Ez a jólesően egyszerű köntösben megjelenő kis füzet egy pár évvel ezelőtt végzett jeles diákunk első szárnypróbálgatásait hozza a szerző kiadásában, Dr. Szándtner Pál egyetemi tanárnak ajánlva. Amilyen a köntös, olyan a tartalom is. Nem eget harsogató, izetlen és értelmetlen titánkodások, hanem egy befelé élő szerény, csöndes, tiszta léleknek boldogság után vágyó vergődései s inkább csak költőileg elképzelt, mint valódi lázadozásai. Forrik, kétségkívül forrik, mint a must. Majd elválik, hogy mivé. A kilátás elég biztató, őszintén kívánjuk, hogy ne csalódjunk. (P. M.)

A Kolozsvári Unitárius Kollegium Értesítője az 1925—26. isk. évről. Szerkesztette: *Dr. Borbély István* igazgató-tanár. Kolozsvár, 1926. 66 l.

A kolozsvári Kollegium egy évi működéséről az első Értesítő, amely román és magyar nyelven jelent meg. Dr. Borbély igazgató bevezető cikkében kimutatja, hogy ez az intézet már 1557 óta létezik s ma már sok hanyattatás után a negyedik épületben van elhelyezve. Ezenkívül hű képet kapunk benne a mult isk. év történetéről, az elemi iskolát, a főgimnáziumot és a leányotthont illetőleg. A tanulók statisztikai kimutatásából sajnálattal látjuk a létszámnak nagy apadását. A hajdan 300-on felül járó létszám a mult évben 174-re apadt, a miből 131 volt unitárius. Kiváló gond volt fordítva a tanulóknak nem csak tanulmányi előmenetelére, hanem erkölcsi és egészségügyi állapotára is. Önképzőkör, unitárius kör eredményesen működött. Segélyezésekre és jutalmakra szép összegek folytak be, aminek gyarapodása nagyon kívánatos, hogy szegénysorsu tanulóink folytathassák a megkezdett pályát.

KÜLÖNFÉLÉK.

Assisi Ferencz. A mithoszok és legendák sűrű ködén keresztül egy rokonszenves és nagy ember élő alakja tárul előnkbe Assisi Ferencz személyében. Mint annyi más kiváló zseni, az életnek szélsőséges útjait járta, de amit csinált, mindent lélekből cselekedett. Gazdag embernek született s a fényűzés, a tivornya és a hatalomvágy útján indult el. De mint Saul a damaszkusi úton, őtet is egy belső hang, egy titkos sugallat megállította a romlás és kárhozat útján. Megutálta eddigi életét s helyette a lemondás, a szenvedés, a testi sanyargatás útját választotta. A szenvedő Jézus eszménye állott előtte s az élet igazi boldogságának a szenvedést tette alapjává. Maga előljárt a szenvedés útján s mint vezér, a legtöbb részt vállalt az alázatosságból és lemondásból. Korában sokan követték s követőiből alakított egy új rendet, amely azóta az egész világon elterjedve, megbecsülhetetlen munkát végez a kereszténység és az emberi kultúra szolgálatában. Később a kath. egyház a szentek sorába iktatta az assisi apostolt. Most, halála hétszázadik évfordulója alkalmából, kegyelettel ünnepelték rendjének a tagjai s különösen Olaszország nemzeti ünneplésben részesítette halhatlan nagy fiát.

A budapesti unitárius egyházközség 50 éves. Nagyszabásu ünnep keretében ünnepelte a budapesti egyházközség fennállásának 50-ik évfordulóját f. év szept. 25-én. Nagy és széleskörű érdeklődés nyilvánult meg a társadalom minden rétegében, úgy hogy a templom zsufolásig volt közönséggel. Üdvözlétét fejezte ki a kormányzó. Ezen kívül hivatalosan képviselve volt a kormány, a közoktatásügyi minisztérium, az összes protestáns egyházak képviselői élén Ravasz László püspökkel, a főváros tanácsa, a görög keleti román és szerb egyház és a zsidó hitközség. Az E. K. Tanácsot, a kolozsvári anyaegyházközséget és az U. I. T.-ot *dr. Gál Kelemen* tiszteletbeli igazgató képviselte az ünnepélyen, ki a legjobb benyomásokat hozta magával magyarországi testvéreink egyházi életéről.